

Часопис / *Journal*

◇ Е К О Н О М И К А П О Љ О П Р И В Р Е Д Е ◇
◇ *E c o n o m i c s o f A g r i c u l t u r e* ◇

Основан 1954. године / *Established 1954*

Издавачи / *Publishers*

Научно друштво аграрних економиста Балкана, Београд
The Balkan Scientific Association of Agrarian Economists
Институт за економику пољопривреде, Београд (Србија)
Institute of Agricultural Economics, Belgrade
Академија економских наука, Букурешт (Румунија)
Academy of Economic Studies, Bucharest (Romania)

Главни и одговорни уредник / *Editor in Chief*

Проф. др Милан Р. МИЛАНОВИЋ

Уређивачки одбор / *Editorial Board*

др Зорица ВАСИЉЕВИЋ	Prof. Đojo ARSENOVIĆ, Ph.D., Faculty of Agriculture, East Sarajevo, BiH
др Бранислав ВЛАХОВИЋ	Prof. Ioan DAVIDOVICI, Ph.D., Institute for Agriculture Economy, Bucharest, Romania
др Владимир ГРБИЋ	Tomaš DOUCHA, Ph. D., Research Institute of Agricultural Economics, Prague, Czech Republic
др Милан Р. МИЛАНОВИЋ	Prof. Margaret LOSEBY, Ph. D., Facolta di Agraria-Dipartimento DECOS, Viterbo, Italy
др Радован ПЕЈАНОВИЋ	Prof. Mile PESHEVSKI, Ph. D., Faculty for Agricultural Science and Food, Skopje, Macedonia
др Весна ПОПОВИЋ	Др Алевтина ЛИТВИНОВА АЛЕКСАНДРОВНА, Волгоградская государственная сельскохозяйственная академия, Российская Федерация
др Симо СТЕВАНОВИЋ	
др Жаклина СТОЈАНОВИЋ	Prof. Sandor SOMOGY, Ph.D., Faculty for Agricultural Science, Keszthely, Hungary
др Данило ТОМИЋ	Prof. Jernej TURK, Ph.D., University of Maribor, Faculty of Agriculture, Slovenia
др Драго ЦВИЈАНОВИЋ	
др Миладин ШЕВАРЛИЋ	

Лектор / *Lecturer*

Ана ПЕТРОВИЋ

Адреса уредништва / *Editorial office*

БЕОГРАД, Волгина 15; тел/факс (+381) 11/ 2972-848; E-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs
elgrade, Volgina 15; tel/faks (+381) 11/ 2972-858; E-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs

UDC 338.43:63

YU ISSN 0352-3462

ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ **ECONOMICS OF AGRICULTURE**

57.

“Сагласно одлуци из члана 27. став 1. тачка 4), а по прибављеном
мишљењу из члана 25. став 1. тачка 5)

Закона о научноистраживачкој делатности
(„Службени гласник РС”, бр. 110/05, 50/06-испр. и 18/10),
утврђена је категоризација домаћих научних часописа
за 2010. годину.

[Листа часописа за друштвене науке](#)

5. Економика пољопривреде М24”

(Часопис међународног значаја)

<http://www.nauka.gov.rs> (28. Jun 2010)

Београд, октобар-децембар, 2010. године
Belgrade, October-December, 2010.

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ / *EDITORIAL COUNCIL*

мр Душан АНТОНИЋ	Агробанка, Београд
др Зоран БИНГУЛАЦ	Факултет за пословне студије, Вршац
др Богдан БУЛАТОВИЋ	Биотехнички институт, Подгорица
др Биљана ВЕЉКОВИЋ	Агрономски факултет, Чачак
др Снежана ЂЕКИЋ	Економски факултет, Ниш
др Милутин ЂОРОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ђорђи ЂОРЂЕСКИ	Факултет за пољопривредне науке и храну Скопље
др Драгић ЖИВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ковиљко ЛОВРЕ	Економски факултет, Суботица
др Мирослав МАЛЕШЕВИЋ	Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад
Viktor MANOLE, Ph.D.	Academy of Economic Studies, Bucharest Romania
<u>др Петар МАРКОВИЋ</u>	Редовни професор у пензији, Београд
др Небојша НОВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Зоран ЊЕГОВАН	Економски институт, Београд
др Христивоје ПЕЈЧИЋ	Пољопривредни факултет, К. Митровица
др Перо ПЕТРОВИЋ	Институт за међународну политику и привреду, Београд
др Горан ПОПОВИЋ	Економски факултет, Бања Лука
др Михајло РАДИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Вељко РАДОЈЕВИЋ	Међународна менаџерска академија, Нови Сад
др Јеремија СИМИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Јонел СУБИЋ	Институт за економику пољопривреде, Београд
мр Олга ЧУРОВИЋ	Индустријско биље, Нови Сад

Белешке / Notes

Тираж:

250 примерака

Штампарија:

DIS PUBLIC, Д.О.О., Београд, Браће Јерковић 111/25,
тел./факс: 011/39-79-789

**ECONOMICS
OF AGRICULTURE**

CONTENT

V. Grbić, M. Milanović, M. Đorović ECONOMIC ANALYSIS OF MILK QUOTA SYSTEM IN THE EUROPEAN UNION AGRICULTURAL POLICY	515
B. Drašković, Z. Rajković, Dušan Kostić MILK PRODUCTION IN SERBIA AND POSITION SMALL FARMERS	529
R. Popović, B. Radovanov PRICE TRANSMISSION IN SERBIAN MILK COMMODITY CHAIN	543
Marica Miladinović LIFE QUALITY AND LIVING STANDARD OF OLD RURAL POPULATION ...	555
S. Obradović THEORETICAL ANALYSIS OF PRODUCTIVITY OF THE AGRICULTURAL SECTOR FROM THE VIEW OF MACROECONOMIC TRANSFORMATION	569
D. Stojiljković, N. Njegovan A SUPPLEMENT TOWARDS CREATION OF RURAL REGIONALIZATION CONCEPT IN THE REPUBLIC OF SERBIA	579
Maja Štrbac, Mirjana Savić CONSUMPTION AND INDUSTRIAL DEMAND FOR FRUIT JUICES AND CONCENTRATES	589
Vesna M. Milanović, Andrea Bučalina A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE POTENTIAL OF MEDICINAL AND AROMATIC PLANTS OF SERBIA AND BULGARIA	599
Livija Maksimović i saradnici THE ECONOMIC EFFECTS OF IRRIGATION AND DUNGING IN THE SUGAR-BEET PRODUCTION	611
M. Janošević, N. Novković, D. Tešanović THE MODEL FOR LOGISTIC FOOD CHAIN MANAGEMENT	625
V. Zekić i saradnici THE IMPACT OF EXTRUDED LINSEED USAGE ON ECONOMIC RESULTS OF FATLING PRODUCTION	637
M. Pesevski at all PRODUCTIVITY AND PROFITABILITY IN PRODUCTION OF CABBAGE	647
M. Kulić, G. Bošković ILLEGAL MARKET: SPECIFICS OF ORGANIZATION AND FUNCTIONING ...	655
Gordana Tomić, M. Đurica, D. Bugar MANAGEMENT OF PROMOTION OF ORGANIC PRODUCTS AND THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN SERBIA	671
M. Đenadić HEALTHY FOOD AS A FACTOR OF SERBIAN TOURISM COMPETITIVENESS	681
Review: „Specifics of the Investment in Agriculture“	691

САДРЖАЈ

В. Грбић, М. Милановић, М. Ђоровић ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА СИСТЕМА КВОТА ЗА МЛЕКО У АГРАРНОЈ ПОЛИТИЦИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	515
Б. Драшковић, З. Рајковић, Душан Костић ПРОИЗВОДЊА МЛЕКА У СРБИЈИ И ПОЛОЖАЈ МАЛИХ ФАРМЕРА	529
Rade Popović, Boris Radovanov PRICE TRANSMISSION IN SERBIAN MILK COMMODITY CHAIN	543
Марица Миладиновић КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ЖИВОТНИ СТАНДАРД СТАРОГ СЕОСКОГ СТАНОВНИШТВА	555
С. Обрадовић ТЕОРИЈСКА АНАЛИЗА ПРОДУКТИВНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДНОГ СЕКТОРА СА АСПЕКТА МАКРОЕКОНОМСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЈА	569
Д. Стојиљковић, Н. Његован ПРИЛОГ ЗА ИЗГРАДЊУ КОНЦЕПТА РУРАЛНЕ РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	579
Мaja Štrbac, Mirjana Savić CONSUMPTION AND INDUSTRIAL DEMAND FOR FRUIT JUICES AND CONCENTRATES	589
Весна М. Милановић, Андреа Бучалина КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОТЕНЦИЈАЛА ЛЕКОВИТОГ И АРОМАТИЧНОГ БИЉА СРБИЈЕ И БУГАРСКЕ	599
Ливија Максимовић и сарадници ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ НАВОДЊАВАЊА И ЂУБРЕЊА У ПРОИЗВОДЊИ ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ	611
М. Јаношевић, Н. Новковић, Д. Тешановић МЕНАџМЕНТ ЛОГИСТИЧКОГ ЛАНЦА У ДИСТРИБУЦИЈИ ХРАНЕ	625
В. Зекић и сарадници УТИЦАЈ КОРИШЋЕЊА ЕКСТРУДИРАНОГ ЗРНА ЛАНА НА ЕКОНОМСКЕ РЕЗУЛТАТЕ ПРОИЗВОДЊЕ ТОВЉЕНИКА	637
М. Pesevski at all PRODUCTIVITY AND PROFITABILITY IN PRODUCTION OF CABBAGE	647
М. Кулић, Г. Бошковић НЕЛЕГАЛНО ТРЖИШТЕ: СПЕЦИФИЧНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ	655
Гордана Томић, М. Ђурица, Д. Бугар УПРАВЉАЊЕ ПРОМОЦИЈОМ ОРГАНСКИХ ПРОИЗВОДА И УЛОГА ОБРАЗОВНИХ ИНСТИТУЦИЈА У СРБИЈИ	671
М. Ђенадић ЗДРАВА ХРАНА КАО ФАКТОР ТУРИСТИЧКЕ КОНКУРЕНТНОСТИ СРБИЈЕ	681
Прикази: „Специфичности процеса инвестирања у пољопривреду“	691

ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА СИСТЕМА КВОТА ЗА МЛЕКО У АГРАРНОЈ ПОЛИТИЦИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Др Владимир Грбић¹, ванред. проф., e-mail: vgrbic@eunet.rs,
Др Милан Р. Милановић¹, ред. проф., e-mail: milanrmilanovic@yahoo.com
Др Милутин Т. Ђоровић², ред. проф.

¹ Мегатренд Универзитет, Београд,

² Пољопривредни факултет, Београд

Резиме. Основни циљ овога рада је да анализира ефекте система квота за млеко у Заједничкој аграрној политици Европске уније. Утврђено је да систем квота у концепцијском смислу представља слабије решење од слободног формирања цена. Међутим, циљеви које је ситуација на аграрном тржишту у време увођења система квота 1984. године налагала, једним делом су постигнути: цене млека су стабилизоване; буџетски трошкови смањени; одржан је одређени ниво дохотка фармера. У негативне ефекте могу се убројати: повећани трошкови производње, више цене млека од светских и стагнација извоза.

Кључне речи: систем квота, млеко, млечни производи, цене у сенци, квотне ренте

ECONOMIC ANALYSIS OF MILK QUOTA SYSTEM IN THE EUROPEAN UNION AGRICULTURAL POLICY

Vladimir Grbić¹, Ph.D.,
Milan R. Milanović¹, Ph.D.,
Milutin T. Đorović², Ph.D.

¹ Megatrend University, Belgrade, Serbia,

² Faculty of Agriculture, Belgrade, Serbia

Abstract. The main aim of this paper is to analyze the effects of the quotas imposed on the milk production in Common Agricultural Policy of the European Union. It is concluded that the quotas system is, in conceptual sense, a weaker solution than a free market solution. However, the situation on the agricultural market in the time of setting up the quota system in 1984 prescribed the goals which were partly committed: the milk prices have been stabilized; the budget expenses decreased; and the level of farmers revenue have been maintained. The negative effects of that system can be identified: enhanced expenditure of milk production, higher prices of milk and milk products than world prices and stagnation of the export

Key words: quota system, milk, milk products, shadow price, quota rent.

ПРОИЗВОДЊА МЛЕКА У СРБИЈИ И ПОЛОЖАЈ МАЛИХ ФАРМЕРА

Др Божо Драшковић¹, научни сарадник, e-mail: bozo.draskovic@ien.bg.ac.rs
Мр Зоран Рајковић¹, истраживач сарадник,
Др Душан Костић¹, научни сарадник

¹ Институт економских наука, Београд

Резиме: Мали фармери значајно учествују у укупној производњи крављег млека у Србији. Производња млека стабилизовала се на око 1,6 милијарди литара годишње и од укупне количине једна половина се откупи и преради у млекарима, а друга половина се натурално потроши и/или преради у сеоским газдинствима у сир и кајмак и прода на пијацама. Производњу у сопственој режији и пласман готових производа на пијацама, по правилу, организују мали фармери који имају мање од 10 грла. Фармери који имају више од 10 мужених крава немају техничких услова да сами прерађују млеко и принуђени су да целокупну количину предају млекарима. Доминантан положај малих фармера у производњи млека последица је уситњених пољопривредних газдинстава. На малим поседима није могуће организовати масовну и рентабилну производњу. Годишње по муженој крави у Србији се добије око 2,6 хиљада литара, а у САД, Канади и неким земљама ЕУ више од 6 хиљада литара сировог млека. Уситњен посед и мали број грла стоке имају за последицу недовољно коришћење иначе добрих природних потенцијала за развој сточарства у Србији.

Кључне речи: млеко, фармери, откуп, премије, производња.

MILK PRODUCTION IN SERBIA AND POSITION SMALL FARMERS

Božo Drašković¹, Ph.D.,
Zoran Rajković¹, MSc.,
Dušan Kostić¹, Ph.D.

¹ Institute of economic science, Belgrade

Abstract. The small farmers participate significantly in the total cow milk production in Serbia. Milk production stabilized at around 1.6 billion liters per year and one half of the total quality is purchased and processed in dairies, and the other half is spent and/or processed in rural farms in cheese and cream and sold in markets. The production (arranged by the farmers themselves), and marketing of finished products on markets, by rule, is organized by small farmers who have less than 10 cows. The farmers who have more than 10 milked cows have no technical conditions to reproduce milk themselves and they are forced to give the total amount of milk to dairies. The dominant position of small farmers in milk production is a result of declining farms. On small farms it is not possible to organize a massive and profitable production. A milked cow gives about 2.6 thousand liters, per year in Serbia and in the US, Canada and some EU countries more than 6 thousand liters of raw milk. The reduced number of farms and a small number of cattles have resulted in insufficient use, otherwise good natural resources for livestock development in Serbia.

Key words: milk, farmers, purchase, bonus, production.

ТРАНСМИСИЈА ЦЕНА У ЛАНЦУ СНАБДЕВАЊА МЛЕКОМ У СРБИЈИ

Др Раде Поповић¹, e-mail: popovicr@ef.uns.ac.rs
Борис Радованов¹, дипл. ек-мастер

¹ Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица, Србија

Резиме. У раду се истражује трансмисија цена у ланцу снабдевања млеком у периоду 2007-2009. године. Анализирана је трансмисија цена на формалном тржишту млека за три производа: пастеризовано млеко, јогурт и сир. Од прерађених количина сировог млека у млекарама је у 2008. години прерађено: 17% у пастеризовано млеко, 35% у кисело млечне производе и 31% у чврсте млечне прерађевине (Поповић, 2009). Месечни нивои цена су прикупљани са три нивоа: пољопривредних газдинстава, млекара и малопродајних објеката. Истраживана су три елемента: интензитет, асиметрија и временска кашњења у трансмисији цена. Направљена је разлика међу тржишним нивоима: први, између пољопривредних газдинстава произвођача млека и млекара и други, између млекара и малопродајних ланаца. Додатно је испитана и трансмисија светских цена на национално тржиште Србије.

Кључне речи: трансмисија цена, млеко и млечни производи, ланац снабдевања млеком, структура тржишта

PRICE TRANSMISSION IN SERBIAN DAIRY CHAIN

Rade Popovic¹, Ph.D.,
Boris Radovanov¹, dipl. ecc-master

¹ University of Novi Sad, the Faculty of Economics Subotica, Serbia

Abstract: This paper explores price transmission at Serbian dairy market for period 2007-2009. It analyzes milk price transmission on formal milk market for three products: pasteurized milk, white yoghurt and cheese. From processed raw milk in dairy plants 17% is turned in pasteurized milk, 35% in fermented liquid milk products and 31% in cheese and other non-liquid milk products (Popovic, 2009). Monthly data are collected from three levels of milk chain: farm level, processors and retailers. Three step approach based on: intensity, asymmetry and time lags in price transmission was applied. Distinction of two market levels was made, first between farmers and processors and second among processors and retailers. Additionally price transmission from world to nationally market was examined.

Key words: price transmission, milk and milk products, milk supply chain, market structure

КВАЛИТЕТ ЖИВОТА И ЖИВОТНИ СТАНДАРД СТАРОГ СЕОСКОГ СТАНОВНИШТВА

Мр Марица Миладиновић¹, стручни сарадник, е-mail: maricam@polj.uns.ac.rs

¹ Департман за економику пољопривреде и социологију села, Пољопривредни факултет, Нови Сад

Резиме: Једно од основних обележја савременог друштва је убрзано старење становништва. У нашем друштву најстарија су рурална подручја која су и најнеразвијенија. Старење је у овом случају не само демографски већ и друштвени проблем. Старо становништво које живи у сеоским заједницама двоструко је депривирано. Са једне стране радне и физичке способности као и здравствено стање су им у опадању, а са друге стране локална сеоска заједница као и њихова породица нису увек у могућности да задовоље њихове основне животне потребе. У раду се анализира квалитет живота старог становништва руралних подручја на основу емпиријских података добијених социолошким истраживањем друштвеног положаја старих у селу. Истраживање је реализовано на основу полустандардизованог интервјуа који су обављени на узорку од 300 старих испитаника у пет села Војводине.

Кључне речи: старо сеоско становништво, сиромаштво, квалитет живота и животни стандард старих у селу

LIFE QUALITY AND LIVING STANDARD OF OLD RURAL POPULATION

Marica Miladinović¹, MSc.,

¹ Faculty of Agriculture, Novi Sad, Serbia

Summary. One of the basic characteristics of contemporary society is rapid population aging. Rural areas in Serbian society that are most undeveloped are also ones with the most aged population. In such context, aging of the population is not only demographic, but also social issue. Old population living in rural communities is double deprived. Their working and physical capabilities as well as their health condition are in decline and local rural community and their families are not always able to fulfill their basic life needs. Paper focuses on the analysis of the old rural population` life quality based upon empirical data from the sociological research of their social position. The research was conducted based on the use of the semi standardized interviews on a sample of the 300 old persons living in five villages in Vojvodina.

Key words: old rural population, life quality and living standard of old rural population

ТЕОРИЈСКА АНАЛИЗА ПРОДУКТИВНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДНОГ СЕКТОРА СА АСПЕКТА МАКРОЕКОНОМСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЈА

Др Саша Обрадовић¹, ванред. проф., e-mail: sobradovic@kg.ac.rs

¹ Економски факултет, Универзитет у Крагујевцу

Резиме: Циљ овог рада је да пружи методолошку основу за могући правац анализе односа оутпута и продуктивности у пољопривреди. Основна намера аутора је да објасни и прикаже концепт на бази општих теоријских ставова присутних у макроекономској науци, а који могу бити примењени у анализи сектора пољопривреде. Концепција моделирања промена продуктивности базира се на модернизацији и трансформацији пољопривреде у складу са степеном привредног развоја посматране земље. Резултати до којих се долази у раду пружају основу за тумачење промена, које се дешавају у пољопривредној делатности са увођењем техничких иновација и повећавањем фондова различитих типова капитала.

Кључне речи: продуктивност, пољопривреда, оутпут, капитал, раст.

THEORETICAL ANALYSIS OF PRODUCTIVITY OF THE AGRICULTURAL SECTOR FROM THE VIEW OF MACROECONOMIC TRANSFORMATION

Sasa Obradovic¹, Ph.D., Associated professor

¹ Faculty of Economics, University of Kragujevac, Serbia

Summary. The aim of this paper is to provide the methodological basis for the possible direction of analysis of the correlation of output and productivity in agriculture. The basic intention of the author is to explain and show the concept on the basis of general theoretical statements present in macro-economic science, that can be used in the analysis of the agricultural sector. The concept of modeling changes in productivity based on the modernization and transformation of agriculture in accordance with the degree of economic development of the observed country. The results that come up in the paper provide a basis for interpreting the changes that are occurring in the agricultural sector with the introduction of technological innovations and increasing the funds of various types of capital.

Key words: productivity, agriculture, capital, output, growth.

ПРИЛОГ ЗА ИЗГРАДЊУ КОНЦЕПТА РУРАЛНЕ РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Мр Драги Стојиљковић¹, саветник, е-mail: dragi.stojiljkovic@stat.gov.rs
Мастер Његован Никола², демонстратор, е-mail: nikolanj@yahoo.com

¹ Завод за статистику Републике Србије,

² Економски факултет, Београд

Резиме: У раду се анализирају проблеми дефинисања руралних подручја у Републици Србији као и одређивања њиховог реалативног значаја. За ту сврху се бира методологија и дефинише сет руралних индикатора који се могу поуздано израчунавати и примењивати. Извршено је рангирање подручја према степену руралности, истакнут је и значај рурално-урбаних разлика појединих области. Врши се покушај израчунавања синтетичког – композитног индикатора према коме се укупно подручје Србије рангира. Добијени резултати су пружили низ аргумената за конципирање и имплементацију ефикасне руралне политике.

Кључне речи: рурална подручја, Република Србија, рурални индикатори, регионализација.

A SUPPLEMENT TOWARDS CREATION OF RURAL REGIONALIZATION CONCEPT IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Dragi Stojiljković¹, MSc,
Nikola Njegovan², Teaching Associate

¹ Statistical office of the republic of Serbia,

² Faculty of Economics, Belgrade, Serbia

Summary. The paper is discussing the problems of defining the rural areas within the Republic of Serbia and the relative importance of rural versus urban areas. The authors try to examine determinants of overall socio-economic development (local authority administrative districts). They suggest most convenient rural indicators that could be calculated and implemented at the regional level as well as the composite indicator as overall measure. Based on that analysis the rural and urban areas are identified mainly using the level of existing rurality and its relative importance. At the end, the particular and/or overall results as a base for the creation and implementation of different rural policy/ies in Republic of Serbia, has been discussed.

Key words: Rural Areas, Republic of Serbia, Rural Indicators, Regionalization.

ПОТРОШЊА И ИНДУСТРИЈСКА ПОТРАЖЊА ЗА ВОЋНИМ СОКОВИМА И КОНЦЕНТРАТИМА

Др Маја Штрбац¹, e-mail: maja.strbac@EUnet.rs

Др Мирјана Савић¹, e-mail: mirjana_s@mail.iep.bg.ac.rs

¹ Институт за економику пољопривреде, Београд, Србија

Резиме. На тржишту прехранбених производа у ЕУ постоји велика конкуренција. Потрошачи значајно „диктирају“ промене на производима као и иновативна решења. Тренд здравог начина живота, све веће интересовање потрошача за егзотичним ароматама и атрактивна органска храна су основни разлози за уочен раст тржишта воћних сокова. Прерађивачке компаније у ЕУ такође имају потражњу за воћним соковима и концентратима, све више захтевају гарантован квалитет производа у континуитету/безбедне производе и сигурне испоруке свежих производа. Произвођачи у земљама у развоју имају велике шансе за пласман својих производа на тржиштима развијених земаља, уколико испуне захтеве сертификације која је често компликована и за многе произвођаче/извознике скупа. Сертификовани произвођачи и извозници ће имати приступ на већем делу тржишта. Произвођачи у земљама у развоју треба да истраже могућности за пласман својих производа у свакој земљи ЕУ, јер неке земље чланице/трговински партнери могу бити атрактивнији за одређене производе.

Кључне речи: воћни сокови, концентрати, потрошња, потражња, ЕУ

CONSUMPTION AND INDUSTRIAL DEMAND FOR FRUIT JUICES AND CONCENTRATES

Maja Štrbac¹, Ph.D.,

Mirjana Savić¹, Ph.D.

¹ Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Abstract: The market of food products in the EU there is great competition. Consumers significantly “dictated” by changes in products and innovative solutions. The trend of healthy lifestyles, increasing consumer interest in exotic flavors and an attractive organic food, are the main reasons for the observed increase in fruit juice market. Manufacturing companies in the EU also have a demand for fruit juices and concentrates, the more you require a guaranteed product quality continuously/safe products and safe delivery of fresh products. Producers in developing countries have great opportunities for marketing their products in the markets of developed countries, if they meet certification requirements, which is often complicated, and for many producers/exporters is very expensive. Certified producers and exporters will have access to much of the market. Producers in developing countries should explore possibilities for placement of products in each EU country, as some member countries/trading partners can be attractive for certain products.

Key words: fruit juices, concentrates, consumption, demand, EU

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОТЕНЦИЈАЛА ЛЕКОВИТОГ И АРОМАТИЧНОГ БИЉА СРБИЈЕ И БУГАРСКЕ

Др Весна М. Милановић¹, ванред. проф., e-mail: vmilanovic@megatrend.edu.rs
Андреа Бучалина², мастер, асистент

¹ Факултет за међународну економију, Универзитета мегатренд, Београд,

² Факултет за пословне студије, Универзитета Мегатренд, Београд

Резиме: Потенцијали лековитог и ароматичног биља могу бити основа побољшања конкурентске позиције земаља које се одликују његовим природним сировинама или условима за плантажно гајење, међу које спада и Србија. Бугарска је једна од земаља које су угрозиле водећу позицију Србије у лидерској групи извозника овог биља из региона Југоисточне Европе. У вези с тим, компаративна анализа потенцијала овог биља има за циљ да укаже на предности и недостатке наше земље у овој области у односу на Бугарску, како би побољшала своју позицију на међународном тржишту. Циљ рада је и да отвори могућност даљих истраживања стратегија међународног позиционирања произвођача и извозника овог биља и производа на његовој бази из Србије, али и шанси за њихову пограничну сарадњу са бугарским произвођачима у овој грани агара.

Кључне речи: потенцијали лековитог и ароматичног биља, Србија, Бугарска.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE POTENTIAL OF MEDICINAL AND AROMATIC PLANTS OF SERBIA AND BULGARIA

Vesna M. Milanovic¹, PhD,
Andrea Bucalina², M.A.

¹ Faculty of International Economics, Belgrade,

² Faculty of Business Studies, Belgrade

Summary. Potentials of medicinal and aromatic plants can be a basis for competitive repositioning of the countries characterised by its natural raw materials or conditions for plantation growing, one of which is Serbia. Bulgaria is one of the countries which jeopardised the position of Serbia in the leading group of exporters of these plants in the region of Southeast Europe. Having that in mind, the comparative analysis of the potential of these plants aims at pointing out the advantages and disadvantages of our country in comparison with Bulgaria, and in order to improve its position on the international market. The aim of this paper is to open the options for further research of strategies for international positioning of producers and exporters of these plants and products from Serbia and a chance for cooperation with Bulgarian producers in this agricultural sector.

Key words: potentials of medicinal and aromatic plants, Serbia, Bulgaria

ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ НАВОДЊАВАЊА И ЋУБРЕЊА У ПРОИЗВОДЊИ ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ

Др Ливија Максимовић¹, виши научни сарадник,
Др Јован Бабовић², редовни професор, e-mail: babovic@fimek.edu.rs
Др Марко Царић², ванредни професор,
Мр Станко Милић¹, асистент

¹ Институт за ратарство и портарство Нови Сад,

¹ Институт за ратарство и портарство Нови Сад,

² Факултет за економију и инжењерски менаџмент Нови Сад,

² Факултет за економију и инжењерски менаџмент Нови Сад

Резиме: Испитивање производних и економских ефеката наводњавања на принос шећерне репе и шећера по хектару у периоду 2004-2006. године извршено је на карбонатном чернозему повиљних водно-физичких и хемијских особина на Римским Шанчевима. Оглед је постављен по методи Сплит-плот система у четири понављања уз примену наводњавања кишењем.

У огледу су одржавани третмани влажности земљишта од 60-65% и 75-80% пољског водног капацитета (ПВК) уз контролну варијанту. У посматраним кишним годинама утицај наводњавања на принос шећерне репе у просеку је већи за 9,6%, при чему у третману од 60-65% од (ПВК) принос је већи за 11,1%, а код третмана са 75-80% од ПВК принос је већи за 7,8%. У трогодишњем периоду наводњавање утиче на повећање приноса шећерне репе за 8,2 t/ha и на принос шећера услед већих приноса корена за 0,9 t/ha. Ефекти наводњавања по сортама варирају од 5,7 t/ha код Саре до 12,1 t/ha код Дрене. Нивои ђубрења у просеку утичу на повећање приноса за 8,6 t/ha и варирају од 6,8 до 11,0 t/ha ($r=0,960$). Оцена је да сума годишњих падавина и температура и њихов распоред утичу значајно на кретање и варирање приноса у посматраним кишним годинама.

Остварени профит по хектару у наводњавању износи 1607 \$/ha и већи је у просеку за 17,6% од производње у контроли. Економичност показује да се на јединицу уложеног капитала остваује у наводњавању 1,49 јединица прихода или више за 4,2% у односу на производњу без наводњавања. Рентабилност мерана из односа профита и прихода износи у наводњавању 32,8% и већа је за 6,8% од производње у контроли. Показатељ продуктивности говори да се за једну произведену тону шећерне репе у наводњавању просечно тоши 1,28 часова укупног рада или производи шећерне репе 0,783 t/ часу рада.

Кључне речи: шећерна репа, економски ефекти, наводњавање, ђубрење, принос, профит, економичност, рентабилност и продуктивност.

THE ECONOMIC EFFECTS OF IRRIGATION AND DUNGING IN THE SUGAR-BEET PRODUCTION

Livija Maksimović¹, Ph.D,
Jovan Babović², Ph.D.,
Marko Carić² Ph.D.,
Stanko Milić¹, M.Sc.

¹ Institute of Field and Vegetable crops, Novi Sad,

² The Faculty of Economics and Engineering Management, Novi Sad

Summary. The research of production and economic effects of irrigation to the sugarbeet and sugar growth per hectare was carried out on the carbonate humus of favourable water-physical and chemical characteristics on the location of Rimski Šančevi during the period from 2004 to 2006. The experiment was set according to the method of the Split-plot system being done in four repetitions with the usage of raindrop irrigation. During the experiment there were kept humidity soil treatments from 60 to 65% and the field water capacity (FWC) of 75-80% with a controlling variant being included.

The realized profit per hectare during irrigation is 1607 \$/ha and it is approximately greater of 17,6% in comparison with the production in the controlling variant. Economy shows that to a unit of invested capital there is realized 1,49 unit of profit during irrigation or more than 4,2% comparing the production without irrigation. Profitability measured from the point of relationship between profit and incomes is 32,8% during irrigation and it is greater of 6,8% than the production in the controlling variant. The productivity indicator tells us that for one produced tone of sugar-beet during irrigation is approximately spent 1,28 hours of total working time or it is produced 0,783 t/working hour of sugar-beet.

Key words: sugar-beet, economic effects, irrigation, duning, growth, profit, economy, profitability and productivity.

МЕНАЏМЕНТ ЛОГИСТИЧКОГ ЛАНЦА У ДИСТРИБУЦИЈИ ХРАНЕ

Мр Миљојко Јаношевић¹, пуковник, e-mail : miljojko.janosevic@vma.mod.gov.rs
Др Небојша Новковић², ред. проф.,
Др Драган Тешановић³, ванред. проф

¹ Војномедицинска академија, Београд,

² Пољопривредни факултет, Нови Сад,

³ Природно-математички факултет, Нови Сад

Резиме: У раду је, на основу системске анализе материјалних и информационих токова у припреми и дистрибуцији хране, креиран модел менаџмента логистике. У раду су дефинисани модели логистике за оптимирање структуре исхране у војним установама. Модел је тестиран на примеру Војно медицинске академије (ВМА) у београду.

Решавањем математичког модела, као инструмента менаџмента логистике, дошло се до оптималне организације припреме и дистрибуције хране, као и структуре исхране, односно оптималних годишњих, кварталних и месечних планова исхране, који задовољавају све нутритивне захтеве правне прописе, а имају минималне трошкове.

Кључне речи: логистика, дистрибуција хране, менаџмент

THE MODEL FOR LOGISTIC FOOD CHAIN MANAGEMENT

Miljojko Janošević¹, MSc.,
Nebojša Novković², Ph.D.,
Dragan Tešanović³, Ph.D.

¹ Military Medical Academy, Belgrade,

² Faculty of Agriculture, Novi Sad, Serbia,

³ Faculty of Sciences, Novi Sad, Serbia

Summary. In this paper, based on results of system analysis of material and informational flows in food preparation and distribution, created model for logistic management. The main objective of Model is optimal plan of food chain in the Serbian army. Model has been tested in VMA (Army Medical Academy) in Belgrade

By solving the mathematical model of linear programming, as the instrument of logistic management, it is defined optimal organization of preparing and distribution of food. Also, yearly, seasonal and monthly structure of meals is planned.

That plans had to satisfy needs of users, and to have a minimal total cost.

Key words: logistic, food chain, model, management

УПУТСТВО АУТОРИМА	INSTRUCTIONS TO AUTHORS
<p>Научни часопис ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИ-ВРЕДЕ објављује оригиналне научне радове, прегледне чланке, стручне радове, претходна саопштења, приказе књига и документе. Радови који се категоризују као научни морају имати две позитивне рецензије, према Стандардима МНС и Правилима Уредништва. Аутор је анониман за рецензента а рецензент је анониман за аутора рукописа. Рецензент аутономно вреднује рукопис и може дати позитивну рецензију, предложити дораду или дати негативну рецензију. Рукопис који је за дораду, редакцији прослеђује аутору, уз текст анонимне рецензије. Негативно оцењен рукопис враћа се аутору, уз текст анонимне рецензије.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рад припремити на рачунару, програм Word for Windows, фонт Times New Roman – ћирилица, size 11 - Наслов рада: центриран, size 12, bold; међунаслови: size 11, bold. - Име аутора: испод наслова, академско, односно научно звање, организација, седиште. - Абстракт/сажетак (до 150 речи) и кључне речи, испод имена аутора. - Називи и заглавља табела морају бити на српском и енглеском језику, size 11, center. - Обим рада: до 10 страница (укључујући табеле, графиконе и слике), формат А4, маргине: горе/доле 5.5, лево/десно 4.0, проред 1.0 (највише 18.000 знакова). - Литература (на крају рада, пре абстракта на енглеском): презиме и име аутора (година издања), <i>наслов рада</i>, издавач, место издања, број стране; азбучним редом према презимену аутора. - Абстракт (до 150 речи) и кључне речи, са насловом рада и адресом аутора на енглеском језику (фонт Times New Roman, латиница, size 11), после литературе. - На крају рада се наводи пуна адреса аутора, број телефона и Е-mail адреса. <p>Рад доставити на е-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs или milanmilanovic@yahoo.com и поштом у два примерка, на адресу:</p> <p style="text-align: center;">ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ Београд, Волгина 15.</p>	<p>The scientific journal AGRICULTURAL ECONO-MICS publishes the original scientific papers, review papers, professional papers, preliminary statements, reviews of the books as well as the documents. The papers categorized as the scientific ones must have two positive reviews, according to the Standards of MSRS as well as the Editorship Rules. The author is anonymous for reviewers, while the reviewer is anonymous for the author of the manuscript. The reviewer autonomously evaluates the manuscript and he/she could give a positive review, suggests some finishing touches or give a negative review. The manuscript that has to be finishes off, has been submitted to the author by editorial board, together with the text of anonymous review. Negatively evaluated manuscript has been submitted to the author, together with the text of anonymous review.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paper has to be prepared on the computer, in Word for Windows, Times New Roman, in English, size 11. - Title of the Paper: centered, size 12, bold; sub-titles: 11, bold italic. - Name of Authors: under the title, academic, i.e. scientific degree, institution, location. - Abstract (maximum 150 words) and key words, under the author's name(s). - Titles and Headings of the Tables, size 11, center. - Length of Paper: maximum 10 pages (including tables, graphs and pictures), paper size A4, margins: header/footer 5.5, left/right 4.0, line spacing 1.0 (maximum 18,000 characters). - Literature (at the end of the paper, before an abstract in English): surname and name of the author(s) (year of publishing), <i>title of publication</i>, publisher, place of publishing, page number(s); in alphabetical order according to the author's surname. - Abstract (maximum 150 words) and Key words, together with title of the paper and address of author(s) Times New Roman, size 11, after Literature. - At the end of the paper it should be cited a full author's address, phone number and e-mail address. <p>The paper should be sent to the following e-mail address: office@mail.iep.bg.ac.rs or milanmilanovic@yahoo.com as well as two paper copies by post to the following address:</p> <p style="text-align: center;">AGRICULTURAL ECONOMICS (ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ) Belgrade, Volgina 15.</p>